

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 9 (1420) 27 ЛЮТАГА 2019 г.

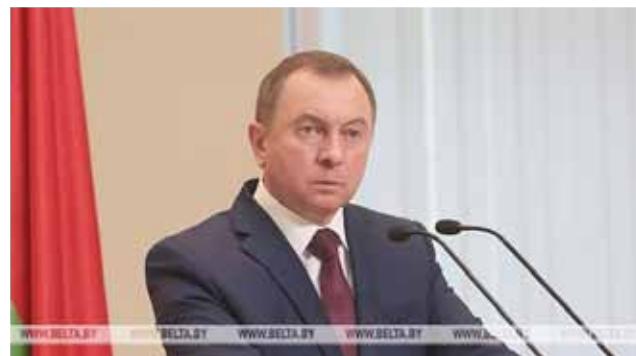
Дзень роднай мовы ў Беларусі і свеце

Уладзімір Макей:

“Родная мова з'яўляецца падмуркам дзяржаўнасці”

Міністр замежных спраў Уладзімір Макей, выступаючы на мерапрыемстве з нагоды Міжнароднага дня роднай мовы і 25-годдзя Канстытуцыі Беларусі ў Нацыянальнай бібліятэцы, адзначыў каласальную значнасць беларускай мовы, передае БелТА.

- Для мяне вялікі горад і задавальненне святкаўцаў разам з вами Міжнародны дзень роднай мовы, які ў гэтым годзе мы прысвяцілі 25-годдзю Канстытуцыі Беларусі, - адзначыў кіраўнік зневіспалітычнага ведомства. - Канстытуцыя Беларусі ўключыла ў сябе пераемнасць і вопыт шматвековага гістарычнага шляху краіны і абавіраеца на неад'емнае права беларускага народа мець сваю дзяржаў-

насць. Яна гарантую кожнаму грамадзяніну краіны свабоду і правы, неабходныя для стваральнай працы, годнага жыцця, гарманічнага развіцця асобы і іх рэалізацыю.

Уладзімір Макей звярнуў увагу, што артыкул 17 Канстытуцыі Беларусі замацоўвае беларускую мову ў якасці дзяржаўнай разам з рускай.

БелТА.

- Наша мова шчырахарактарызуе нас як сталую нацыю са сваім светапоглядам і менталітэтам, адлюстроўвае досвед, каштоўнасці, традыцыі беларускага народа. Яна з'яўляецца важнай прыметай этнічнай самасвядомасці беларусаў і істотным падмуркам дзяржаўнасці, - падкресліў міністр.

Дыктоўка на сядзібе ТБМ у Менску

21 лютага, у ofісе ТБМ прайшоў першы этап Агульнацыйнай дыктоўкі, прысвечаны Міжнароднаму дню роднай мовы. Дыктоўку пісалі і школьнікі, і пенсіянеры, і людзі рознага ўзросту. А чытала тэкст паводле Уладзіміра Арлова былая настаўніца 50-й гімназіі г. Менска (цяпер на пенсіі) спн. Валянціна Драгун.

Распавядае старшыня менскай гарадской арга-

нізацыі ТБМ Аляксандр Даўдовіч.

- Канешне, асабліва цікава пісаць дарослыем. Дзеци ўжо неяк у гэтым на штодзень, для іх гэта нейкія там будні, а дарослыя зараз нават асадку рэдка бяруць. Напісаць дыктоўку - гэта

нейкая такая прыгода для дарослага чалавека нават зараз.

Памятнымі прызамі за ўдзел у штогадовай акцыі былі ўзнагароджаны некаторыя ўдзельнікі і спн. Валянціна Драгун.

Наш кар.

Калекцыя, прысвеченая беларускай мове

21 лютага мы ўсе святкуем радысны дзень - Дзень роднай мовы. Да гэтай падзеі "Луч" выпусціў асаблівую лімітаваную калекцыю мужчынскіх і жаночых гадзіннікаў - "Мова" з вядомым выслоўем Францішка Багушэвіча "Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!" на заднім вечку.

Вось, як кампанія презентуе новую серыю: "Цяпер усё больш пра грэсіўных маладых людзей выкарстоўваюць беларускую мову ў штодзённым жыцці. Гэта калекцыя пра тых, хто на пытанне, адкуль яны, з гонарам адказваюць: "Я з Беларусі".

Класічны корпус новых гадзіннікаў і строгае спалучэнне чорнага раменчыка і белага цыферблата - гэта

працяг новай "беларускасці". Ілюстрацыя таго, што наша мова - гэта не толькі зварот да традыцый і гісторыі, але што гэта модна і сучасна".

nn.by.

Валерый Варанецкі:

“Нам патрэбны ўніверсітэты з беларускай мовай выкладання”

Былы намеснік міністра замежных спраў і пасол Беларусі ў Аўстрыі, а цяпер старшыня парламенцкай камісіі па міжнародных спраўах Валерый Варанецкі падзяліўся ў сваім фэйсбуку паведамленнем Акадэміі науک пра то, што ў іх праходзіць "Тыдзень роднай мовы".

Пад допісам разгружалася дыскусія і, у адказ на адно з паведамленняў Варанецкі выказаў упэўненасць, што "нам патрэбны таксама ўніверсітэты з беларускай мовай выкладання".

"Наша Ніва" папрасіла дэпутата і дыпламата патлумачыць, чаму гэта

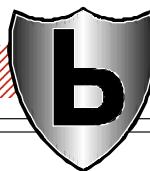
здаецца яму важным.

- Зразумела, што гэта звязана з месцам і ролем мовы ў грамадстве, - сказаў Варанецкі. - Сёння яна, мы бачым, недастаткова запатрабавана як сродак зносін і, зразумела, мае патрэбу ў дзяржаўнай падтрымцы. Канешне, важна фармаваць у грамадскай сядомасці стаўленне да беларускай мовы як да неад'емнага і найвыжнейшага складніка самабытнай культуры, самабытнасці нашага народа, павышаць яе грамадскі прэстыж.

nn.by.

ISSN 2073-7033

Стан беларускай мовы катастрофічны ці ёсьць чым щешыцца?

Абмеркаванне на круглым стале ў "Рэгіянальной газеце"

Круглы стол па тэме "Мова - канстытуцыйна права" прайшоў у рэдакцыі "Рэгіянальной газеты" ў Маладзечне 1 лютага. Да абмеркавання мы запрасілі прадстаўнікоў розных галін і з розных гарадоў. Аб'ядноўвае іх адно - важнае месца ў іх жыцці займаюць канкрэтныя дзеянні, якімі спрабуюць палепшыць стан беларускай мовы.

У абмеркаванні праблемы ўдзельнічалі депутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу і старшина Таварыства беларускай мовы **Алена Анісім**, былы депутат Чысцінскага сельскага савета **Алесь Раткевіч**, былы партыйны работнік і былы кіраўнік спраў Маладзечанскага райвыканкама **Валер'ян Кавалевіч**, выхавальнік беларускамоўнай групы смаргонскага садка №8 **Эдзіта Бранцэвіч**, а таксама прадпрымальнік і бард з Вілейкі **Алесь Наркевіч**. Мадэраторам сурстрэчы быў галоўны рэдактар "Рэгіянальной газеты" **Аляксандар Манцэвіч**.

Паводле апошняга статыстычнага зборніка "Сістэма адкукацыі Рэспублікі Беларусь у лічбах", з агульнай колькасцю школьнікаў усіх тыпаў устаноў адкукацыі 1-11 класаў у краіне 12,2% вучашца на беларускай мове. Гэта 119,9 тысячи вучняў.

Раткевіч:

- Нават пры савецкай уладзе сітуацыя была не такая катастрофічна. Мову знішчалі павольна. Тым самым насыщэніем - калі гаворыш па-беларуску, то "кахонік", "бульбаш".

Аляксандар Раткевіч

Манцэвіч:

- Ну, гэта ж мы самі дазволілі. Літоўцы ж не дазволілі.

Раткевіч:

- Іншы раз і злосць бярэ, што мы такія ціхенькія, але як распаліць, не супакоімся. Такая наша гісторыя, што ўсе да нас ішлі з "вызваленнем". І заход, і ўсход. "Вызвалілі" і лупівалі.

"Рэгіянальная газета" пісала пра абуральную сітуацыю, што здаўлася са мной у маі. На пошце паштальён адмовіўся прымаць аформленую па-беларуску бандэроль. Ёй было незразумела, што значыць "Вуліца Пераможца". У адказ на скаргу Мінпрапцы выдала недарэчную пастанову, што дзяржаўная службo ўца не аваізаны ведаць беларускую мову.

Манцэвіч:

- І гэта супярэчыць закону аб мовах.

Раткевіч:

- Безумоўна! Пасля звярнуўся да Алены Анісім. Яна дала запыт у Міністэрства і Міністэрства. На такім узроўні адмовіць ёй не маглі. Што ёй адказаў, таксама публіковала "РГ". У прыватнасці, што праграмнае забеспячэнне будзе з падтрымкай беларускай мовы.

Манцэвіч:

- Ці часта звяртаюцца да вас з падобнымі пытаннямі? І ці цяжка працаўцаў у парламенце, адстойваючы

Аляксандар Манцэвіч

свою пазіцыю?

Анісім:

- Звароты тычацца розных сферы жыцця, таму што беларускую мову мала дзе падтрымліваюць. Прышоў у банк, аформіў заяву па-беларуску, і тут жа табе па-беларуску адказаў? Такое звычайна не здарается. У лепшым выпадку заяву прымуць, але адкажуць ужо па-руски.

Звяртаючыся з пытаннямі пра то, ж банкаўская абслугаўванне. Калі на сайце некаторая інфармацыя ёсьць і па-беларуску, то афармленне - ужо не. Цяпер здаймаецца пытаннем ча-

Алена Анісім

лавека з Гародні, які хацеў бы заключыць дамову ў жыллёва-камунальнай сферы па-беларуску.

Здаецца, ну што там скласці адну тыповую дамову, хіба проблема?

Нехта звяртаеца, што па-беларуску адмаўляюць выступаць у судзе, прапануюць перакладчыка. Які перакладчык можа быць, калі дзеў дзяржаўная мова? Многія бацькі, якія хочуць даць дзеткам беларускамоўнае выхаванне, сутыкаюцца з проблемамі. Чыноўнікі не хочуць адкрываць групы ў садках і класы ў школах. Так адбываецца не ва ўсіх раёнах.

Манцэвіч:

- Ці цяжка працаўцаў у парламенце, адстойваючы сваю пазіцыю?

Анісім:

- Сваёй пазіцыі ніколі не хавала. Я з усімі размаўляю па-беларуску. Таму людзі ўжо прызычайліся. Адночы ў нефармальнае абстаноўцы адзін з калег сказаў: "Вось цяпер, праз год, я зразумеў, чаму вас адносяць да апазіцыі. Вы ў апазіцыі да тых, хто не шануе беларускую мову".

Манцэвіч:

- Адчування белай вароны не было?

Анісім:

- Не было, няма і не будзе. Таму што я ў сваёй краіне, на сваёй роднай зямлі і размаўляю на сваёй мове. Хай сябе адчуваюць белымі варонамі твая, хто робіць не так. Я жыву сярод сваіх людзей. Нават калі нехта размаўляе па-руски, мы з гэтымі людзьмі сутыкаемся з аднымі і тымі ж проблемамі. Нам няма што дзяліць, трэба навучыцца разам вырашыць пытанні.

Многія разумеюць абсурднасць цяперашняй сітуацыі. Іншая справа, што не заўсёды ім хапае смеясці ці прынцыпавай пазіцыі.

Многі з іх былі ўбудаваны ў гэту сістэму. І, з аднаго боку, спрабуюць адстойваць інтарэсы людзей, а з іншага, трошкі боязня. У час выbaraў ім спрыялі, таму адчуваюць

сябе ў няпростай сітуацыі. Я сябе ім ніколі не супрацьпастаўляла. Абазначыць свою пазіцыю - не значыць быць у варожых адносінах да таго, хто мае процілежныя погляды.

Манцэвіч:

- Але адну з вашых прапаноў не падтрымлі.

(Маеца на ўвазе гісторыя, калі практэкт закона "Аб нарматыўна-прававых актах" зрабілі ў беларускім і рускім варынтах. Але старшина парламенцкай камісіі па заканадаўстве адмовіла адсылальніці дакументы ў Нацыянальны цэнтр заканадаўчых і прававых даследаванняў (НЦЗПД) для атрымання юрыдычнага заключэння - заўсага аўтара.)

Анісім:

- Але гэта не дэпутаты не падтрымлі. Супраціўленне было з НЦЗПД.

У ТБМ у нас быў падрыхтаваны законапраект "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы". У 2014 годзе яго падавалі ў палату, але адхілілі. Мой намеснік Дзяніс Тушынскі цягам года адшліфоўваў дакумент. Восенню 2017 года выстаўлялі яго да абмеркавання ў інтэрніце. Сёлета мы перадалі тэкст законапраекта кожнаму дэпутату.

Манцэвіч:

- Алесь Наркевіч мае некалькі магазінаў у Вілейцы і справы вядзе па-беларуску. На вашу думку, для прадпрымальніка беларуская мова - плюс ці мінус?

Наркевіч:

- На працы па-беларуску размаўляю толькі я. Калі нехта пры

Алесь Наркевіч.

ходзіць уладкоўвацца, здзіўляючы, што нехта яшчэ размаўляе па-беларуску. Прыходзіць дзіўчына пасля вучэльні ўладкоўвацца праадаўцом, слова вымавіць па-беларуску не можа.

Калі прыїзджаюць вяскоўцы, то шмат выпадкаў бывала, казаў: "А дзе той, што па-беларуску гаворыць, хачу ў яго спытацца". Калі нас так мала і становіца ўсё менш, нам трэба быць больш разыкальнымі і патрабавальнімі.

Некалькі год таму папрасіў у кнігарні каляндар па-беларуску. Глянулі вось так: "Нету у нас". Нібы першы раз чуюць. І другі раз прыходжу - адзін толькі ад "Будзьмы", усё астотнія завешана расійскім. Не можа зрабіць такую простую рэч, як павесіць дзесяцін каляндар у пакой.

Анісім:

- У такіх выпадках трэба рабіць запыт, чаму няма календару на беларускай мове.

Манцэвіч:

- А ці можна манетызаўца беларускую мову ў бізнесе? Бывае, банкі выкарыстоўваюць мову ў рэкламе. Гэта проста імдзік ці тое, што пасля прынясе гроши?

Наркевіч:

- Думаю, там проста ёсьць беларускія людзі, вось і ўсё. Па факце наўрад ці яны заробяць на беларускай мове.

Бранцэвіч:

- Ну, чаму. У Гародні ёсьць

беларускамоўная група ў садку, дзе Эдзіта Эдуардаўна выхоўвае дзетак па беларуску, - гэта выпадковасць?

Наркевіч:

- Гэта цуд, таму што ў Вілейцы такога няма. Хутчэй за ўсё, гэта настальгія.

Бранцэвіч:

- У нашым садку не адна беларускамоўная група, а тры. Дзетак набіраюць штогод, выбіраюць, на якой мове будуть навучаць. І згодна з гэтым фарміруюць групу. Пасля выбіраюць беларускамоўнага выхавальніка, які добра валодае мовай, мае адпаведную кваліфікацыю. Калі такую групу стварылі, я начала ў ёй працаўцаць.

Я маю вышэйшую адкукацию як настаўнік пачатковых класаў і беларускі філолог.

Манцэвіч:

- З такімі маленкімі дзеткамі цяжкай працаўцаць, чым са старэйшымі вучнямі?

Бранцэвіч:

- Мне лягчэй, цікавей працаўцаць з такімі дзеткамі. Гэта чысты ліст. Яны пазітыўныя, вельмі цікавыя, ёсьць месца для творчасці. У школе гэта крыху цяжкай зрабіць, ёсьць пзўныя строгія межы. Калі бацькі самі абраць беларускую мову, то разумелі, што ўся адкукацыя будзе па-беларуску. Канешне, у іх быў сумненні - а як будзе далей. Усе бацькі хвалююцца за сваіх дзяцей. Ці будзе пераемнасць у школе? Але ўсе гэтыя сумненні развеялі цягам першага года.

Людзі пачынаюць баяцца, калі маюць недастаткова інфармацыі. Калі кожны дзень лаяльна размаўляе, прыводзіш прыклады, як гэта дзіцяці падабаецца. Канешне, многія баяліся - яшчэ і па-руски не вельмі добра размаўляюць, як будуть беларускую вучыць? Крок за крокам усё гэта ўладжва.

Калі вы едзеце адпачываць з дзецьмі, на беразе мора ўсе і пад французску, і пад англійску гаворашь, і адзін адрога разумеюць. Яны больш увагі звяртаюць на жэсты, міміку.

Манцэвіч:

Мае выхаванцы ў школе будуть вывучаць беларускую мову і літаратуру. І ім будзе нашмат лягчай, чым тым дзеткам, што навучаюцца ў рускамоўных групах. Яны будуць ведаць значэнне ўсіх слоў, валодаць гукамі, у іх добра развіты фанетычны слых.

Манцэвіч:

- Білінгвамі яны сталі?

Бранцэвіч:

Бранцэвіч:

- Усе бацькі зацікаўлены ў добраі адукцыі дзяцей. Яны бацаць, якое ў іх ідзе развіццё.

Ім жа трэба перакласці, што я сказала, на рускую, свой адказ сфармуляваць па-беларуску - гэта які працэс мыслення! Дзеці аж млеюць, каб у садок прыйшці, у мяне наведванне амаль 100%. Баяцца прапускаць, бо там авалязкова будзе нешта цікавае.

Яны пойдуть у розныя школы і класы, у іх будзе новае атачэнне. Але ў іх будзе свая пазіція наконт мовы.

Манцэвіч:

- Кажуць, Маладзечна было больш беларускамоўным у 60-я і 70-я, чым цяпер. Ці праўда гэта? І ці мы больш страцілі або набылі з незалежнасцю?

Кавалевіч:

- Я паступаў 1971 годзе ў політэхнічны тэхнікум, здаваў матэматыку па-беларуску. Выкладчыца, што прымала экзамен, сказала: "Яничего не поняла, но ставлю вам 4". Хаця адказваў я "на выдатна". Пасля мяне драхнілі. Ну, і я такі: "Давайце ўжо вывучу вашу рускую мову". А з прадметаў па-беларуску - толькі мова і літаратура. Але большасць была з вёскі, і беларускамоўнае асяроддзе было.

Валер'ян Кавалевіч

У партыйных і камсамольскіх работнікаў пытанне мовы нават не стваліся. Раз прыехаў з вёскі працаўцаў у горад - павінны размаўляць па-руску ў афіцыйнай сферы.

У канцы 80-х на "Спадарожніку" начальнік з'яўляўся розныя культурніцкія аўяднанні, і я ім з партыйнага і чалавечага пункту гледжання спрыяў. Як так - гэта родная мова, і паўсюль павінна гучыць.

Грамадства лічыць, што мова - не самае галоўнае. А дзяржава не лічыць гэта пытаннем. Думаю, змяніць сітуацыю можна толькі тактоўным валявым методам.

Калі працаўцаў кірауніком спраў у гарвыканкаме, парадак дня пісаў па-беларуску. Аддзел архітэктуры і будаўніцтва ўсё пісаў па-беларуску. Залажыў гэта Карпенка і яго штат, а потым усё працягнуў мы. Усе афіцыйныя звароты, віншаванні і выступленні з боку старшыні і іншых былі па-беларуску.

Мае падначаленая рабілі замаскіраваны сабатаўкі мне, начальніку - "Нашто нам эта беларуская мова, давайте все на русском языке". Пасля прыйшлі іншыя старшыні, і ім даводзілася перакладаць.

Таму ў канцы дзеянасці рабіў дакументы ў двух варыянтах.

Калі на "Спадарожніку" быў, аплотам беларускага быў Баранава - жонка афіцэра нашай часці.

Анісім:

- Што ў Палаце прадстаўнікоў, што начальнікі на мясцовым узроўні - заўсёды ёсць такія, што для сваіх жыхароў за час працы не так шмат і зрабілі. А вось Юры Горлаў, цяперашні старшыня Маладзечанскага райвыканкама, раней кіраваў Стадбюджетскім раёнам, з якога паходзіць Якуб Колас.

Размаўляй па-руску, але за яго кіраванне стварылі мурал на дзі-

цячым садку з выявай, што тычицца гісторыі горада. Да юбілею горада распісалі сцены чатырох 9-павярховікі з чатырохрадкоўямі з Якуба Коласа. І іншыя рэчы - гэта зрабіў чалавек, які не адсюль родам.

Манцэвіч:

- Калі Маладзечна рыхтавалі да "Дажынак", горад у многім змяніўся да лепшага, але мы страцілі сваю "Радзіму". (Маеца на ўвазе гісторыя, калі на кінатэатры шыльду "Радзіма" замянілі на "Родина" - аўтар). На запыты з просьбай змяніць адказалі, што гэта каштупе грошай. А на "Родину" хіба не каштавала.

Наркевіч:

- У Вілейцы быў кантэрт. За дзве гадзіны па-беларуску з вітальні словам выступіў начальнік аддзела культуры Сяргей Паўлоўскі і госьць з Маладзечна. Усе дзецы спявалі расійскія песні, аўт'яўлялі выступаў па-руску: "А сейчас дети станцуют "Русский самовар". Дзе 50 на 50, калі дзве дзяржаўныя мовы?

Анісім:

- Трэба памятаць, што мы ў сваёй краіне гаспадары. І падчас перапісу заклікаем сярод родных моў авалязкова пазначаць беларускую.

Мы можам колькі зайдзона прасіць дзяржаву з гэтым нешта зрабіць, але яна не робіць. І не будзе, пакуль мы, грамадства, не будзем упільваць.

Універсітэт імя Ніла Гілевіча - справа, якую мыробім, каб дзецы, якія вучачца па-беларуску, бачылі перспектыву. Атрымліваеца ў бізнесоўцу прасоўваць беларускую мову - нам трэба спрэяць. Ёсьць ініцыятыва - мы павінны падтрымца.

Раткевіч:

- Яшчэ Мураўёў-вешальнік казаў: "Что не сделал русский штык, доделает русская школа". І з таго часу так і ідзе.

І калі школы адразу не пераўядзеш, то можна пачаць з шыльдаў, каб вакол сябе бачыць мову.

Бранцэвіч:

- Для мовы трэба рабіць тое, што ты можаш. Тут найперш персанальная адказансць.

Наркевіч:

- Галоўная праблема - адсутнасць беларускай адукцыі, тэлебачання, радыё. Мова - гэта душа народа, і цяпер Беларусь без души. Жыць чужой мовай - тое самае, што жыць чужым розумам. І жывём дзеля некага, хто нам не дапамагае.

Анісім:

- Пытанні беларускай мовы я падымала на ўсіх узроўнях. У тым ліку падчас паслання [Прэзідэнта]. Я мела магчымасць задаць пытанне. І звярнулася да прысутных. Спыталася, калі беларус будзе жыць як італьянец у Італіі і паляк у Польшчы? Размова не толькі пра якасць жыцця, але і пра мову.

Казала пра інфармацыю, занадтаўства і адукцыю. Для чалавека важна, каб было асяроддзе, каб падтрымліваць мову. Педагагічныя класы ці працаўцаў па-беларуску? Калі там няма мовы, ва ўніверсітэце няма, то хто будзе вучыць дзяцей?

Наша задача - усё рабіць па-

беларуску. Мы перакладалі афіцыйныя дакументы, напрыклад, Правілы дарожнага руху. Мы павінны быць гатовыя, што, калі ўлада будзе больш прыхільнай да беларускасці, у нас многае ўжо будзе напрацаванае.

Кавалевіч:

- Трэба адчуць сябе беларусам, і адчуць праз мову. І тады ўсё установы стануть даступнымі па-беларуску, гэта не будзе нікай праблемай.

Зоя Хруцкая.

Фота Ігара Палынскага.
"Рэгіянальная газета".

Празвішчы Беларусі**Новая серыя. Частка III**

(Працяг. *Пачатак у папяр. нумары.*)

505. Тарапушка (Ангеліна) - семантычны вытвор ад *тарарушка* (ст.-бел.) 'бразгулька' (ПГССЛ).

506. Татка (Зінаіда) - семантычны вытвор ад апелятыва *татка*, *tata* 'тое, што і бацька' (мужчына ў адносінах да сваіх дзяцей) або народны варыянт імя *Таціяна*. Гл. *Татуля*. Ці жаночае ад *таты* 'народнасць іранскай моўнай групы, якая жыве ў прыкаспійскай частцы Азербайджана і на поўдні Дагестана' (ТСБМ - 2016, 819).

507. Татуля (Ганна) - народная форма імя *Таціяна* (<грэч. *Tatiana*'заснавальніца, кіраўніца'; ад імя легендарнага сабінскага цара *Tatia* (лац.)). Або ад апелятыва *татуля* <*tata*'тое, што і бацька - мужчына ў адносінах да сваіх дзяцей'; ветлівы зварот да старога чалавека' (вытвор з суфіксам *-ул-я*, як і *матуля*, *дзядуля*).

508. Тодрык (Аляксей) - вытвор з суфіксам *-ык* ад антрапоніма *Todar* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Todar-ык* - *Тод-ык*. ФП: *Фёдар* (<Фюдор>) <грэч. 'Божы дар, падараваны Богам'; *Tэадор* - *Tодар* (народны варыянт) - *Tодар* (правданне, потым прозвішча) - *Тодрык*.

509. Торап (Аляксандар) - семантычны вытвор ад апелятыва *тороп* - дзрываць ад *тароткі* 'схільны спящацца; хуткі, паспешлівы' (ТСБЛМ, 2016, с. 818).

510. Торбіна (Антаніна) - форма прыметніка з прыналежным суфіксам *-ін-а* ад антрапоніма *Torbá* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Torb-іна*. ФП: *торба* ('невялікі мяшок звычайна з даматканай тканины') - *Tорба* (мянушка, потым прозвішча) - *Торбіна*.

511. Трапачова (Наталля) - вытвор з прыналежным суфіксам *-ов-а* ад антрапоніма *Trapach* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Trapach-ов-а*. ФП: *трапач* (адекват слоўніка трапло) ('той, хто трэпле (ачышчае) лён, валакно (траплом), абіваючы каstryцу') - *Tрапач* (мянушка, потым прозвішча) - *Трапачоў* (*Трапачова*).

512. Трасцинка (Юрый) - семантычны вытвор ад апелятыва *трасцинка* - *трасцяника* - *трасцянка* 'дудка з чароту' (Даль), укр. *тростянка* 'наязва птушкі' (Грынч.).

513. Траунік (Нічыпар) - семантычны вытвор ад апелятыва (ст.-бел.) *травнік*'знахар' (ПГССЛ).

514. Трахімёна (Сяргей) - вытвор з суфіксам *-ён-ак* ад антрапоніма *Traхіm* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Traхіm-ён-ак*. ФП: *Tрафім* (імя <грэч. 'выхаванец, гатаванец') - *Tрохім* (1564 г.) - *Traхіm* (правданне, потым прозвішча) - *Tрахімёнак*.

515. Траян (Юрый) - ролю прозвішча набыло асабовае ўласнае імя (<балг. *Troyan*'з *trojani*, каб доўга жыць'). Імя зафіксавана ў 17 ст.: *Troyan* (1665), мае свае вытворы: *Траянаў* (Іван), *Траяноўскі* (Алесь), *Траянчык* і інш.

516. Троцкая (Вольга) - вытвор з суфіксам *-скі* ад тапоніма *Troki* і значэннем 'народжанка, жыхарка названага паселішча': *Trok-ская* - *Троцкая*.

517. Трубіла (Генадзь) - семантычны вытвор ад апелятыва *тру-*

біла 'той, хто трубіць' (трубі-ла). Або (рэг.) *трубіла* 'надаедлівы гаварун', 'абжора' (Нас.).

518. Трыбунал (Галіна) - семантычны вытвор ад апелятыва *трыбунал* 'надзвычайны судовы орган'.

519. Трыпуць (Ганна) - семантычны вытвор апелятыва (рэг.) *трывпутнік* 'травністая расліна з шырокім лісцем і дробнымі кветкамі ў коласападобным суквецці, якая расце абалап дарог, на лугах'.

520. Туравен (Міхайл) - вытвор з суфіксам *-ен* ад тапоніма *Turaў* і значэннем 'нараджэн'нараджэн'ец, жыхар названага паселішча: *Turaў-ен*.

521. Тураўскі (Сяргей) - семантычны вытвор ад прыметніка-тапоніма *тураўскі* 'жыхар з паселішча *Turaў*' (Тураў-скі).

522. Турко (Тамара) - другасная форма ад рус. *Турок* - семантычны вытвор апелятыва (рус.) *турок* 'турак' (ад Турцыя) дзеля адмежавання ад апелятыва. Пашыраная мадэль у антрапанімі Беларусі: *Бажко* (<Бажок>), *Дамко* (*Дамок*), *Кіёк* (*Кіёк*) на ўзор браток > братко (як зваротак).

523. Турок (Анна) - семантычны вытвор ад апелятыва *турок* 'турак' (Падружнікі г

Дыктоўка, песні, інсцэніроўкі - Дзень роднай мовы ў Слуцку

У Слуцкім ТБМ адзначылі Дзень роднай мовы дыктоўкай, песнямі і інсцэніроўкамі.

У параўнанні з мнагалюднымі імпрэзамі ў абласных гарадах, Дзень роднай мовы ў Слуцку прайшоў больш сціпла, але таксама цікава.

Активісты ТБМ распачалі святкаваць яшчэ з самага ранку і скончылі мерапрыемствы познім вечарам. Пасля ўручэння віншаванняў ад "Новага Часу" і ТБМ, гараджане прынялі ўдзел у святочнай імпрэзе, якую падрыхтавала Слуцкая гарадская бібліятэка.

Увечары слuchакі паслухалі патрыятычныя вершы і песні "Люблю мой край" у выкананні Таццяны Матафановай (у запісе) і 15 чалавек напісалі беларускую

Усе прысутныя актыўна ўдзельнічалі ў выкананні развіццёвых творчых заданняў: рабілі пераклады сказаў з рускай мовы на беларускую, інсцэніравалі розныя жыццёвые ситуацыі.

Асаблівую цікавасць выклікала інсцэніроўка на тэму "Выход у народ кіраўніка

дыктоўку.

Паколькі ў асноўным у імпрэзе ўдзельнічалі людзі сталага веку, сябры ТБМ падрыхтавалі дыктоўку з цікавым і простым зместам. Дыктоўка пісалася паводле тэксту Янкі Скрыгана "Ведаць мову", у якім аўтар распавёў кур'езнную гісторыю - быліцу пра абвестку аб продажы шлюбнага шкла. Аўтар абвесткі быў упэўнены, што ён напісаў пабеларуску, паколькі ў слоўніку супраць рускага слова "брак" стаяла адно слова з азначэннем "шлюб". Вось такім чынам і з'явілася абвестка, у якой паведамлялася, што замест бракаванага прадаецца шлюбнае шкло.

Апрача нетрадыцыйнага тэксту дыктоўкі, ўдзельнікі гуртка пенсіянераў пры ТБМ "Размаўляем па-беларуску" падрыхтавалі канцэрт мастацкай самадзейнасці, інсцэніроўкі з сучаснага жыцця беларусаў і развіццёвые творчыя заданні.

У выкананні гуртка прагучалі песні "Лісоўчыкам", "Простыя слова", "Не шукай ты мяне" і іншыя. Нягледзячы на не складаны тэкст песні "Простыя слова" на слова Міхала Амнепадыстава, праспіваць яе так, як гэта ўдаецца Лявону Вольскому, немагчыма. Тым не менш, ўдзельнікі гуртка і ўсе прысутныя з задавальненнем співалі цудоўныя радкі. Сябры ТБМ Сяргей Кульбіцкі праспіваў пад акампанемент гітары песні з эпертуару Данчыка, Сяржука Сокалава-Воюша.

краіны" і "Бясплатна наш народ ездзіць у транспарце не прывык", якія падрыхтавалі ўдзельнікі гуртка.

У апошнія сцэнцы распавядавацца пра тое, як пасажыры цягніка "Слуцк - Старыя Дарогі" спрабуюць заплаціць кантролёру за праезд прадукцыяй, якую яны атрымалі ў якасці заробка на сваіх прадпрыемствах.

Случчанка Тамара Мікалаеўна прыйшла на імпрэзу ТБМ упершыню. Яна засталася задаволенай усім, што ўбачыла і пачула.

- Было вельмі цікава, узнёсла і проста, сур'ёзна і смешна - у залежнасці ад тэмы, - сказала жанчына наконт святочнай праграмы. - Я вырашыла таксама стаць сябрам ТБМ і ўдзельніцаць у занятках гуртка "Размаўляем па-беларуску".

Зінаіда Цімошак,
г. Слуцк.

У гонар "Года малой Радзімы"

Яўген Гучок

Случчына - край нябесны П-а-Э-М-а - Э-С-Э

(Працяг. Пачатак у папярэднім
нумары.)

* * *

Паведаў свету напоўніцу
Аб прыгажосці духоўнай
і матэрыяльнай Случчыны
Сержпutoўскі - таксама слуцак.

* * *

Вядома, што слуцка "Папараць-кветка"
Клікала і прыводзіла ў Слуцак
І Купалу, і Коласа.

* * *

І туго "Папараць-кветку" -
Цэнтр культуры і духу
беларускага Случчыны
Пры адступленні ў мінульым стагоддзі
падпалілі панове.

* * *

А чаму б вось слуцкім уладам
За патрыятычную "Папараць-кветку"
Ды рахунак сёння не прад'явіць суседу?!

* * *

А ў Слуцкай гімназіі
для настаўнікаў Случчыны
Колас публічна ўпершыню
Прачытаў сваё дзецишча - "Новую зямлю".

* * *

Святых мясцін у Слуцку шмат,
І з іх адна -
Магіла Абуховіча Альгерда.

Дарэчы, цэнтральную частку Слуцка
Альгерд Абуховіч у сваіх "Мемуарах"
З Крэшчатыкам Кіева параўноўваў.

* * *

З нядайніх легендаў Слуцка
Не называць немагчыма Родчанку...
Светлая памяць
аб гарачым патрыёце і краязнаўцы!

* * *

Каб жа ўсё захавалася ў Слуцку,
Што вякамі стваралася патрыётамі,
Быў бы Слуцак беларускай Мекай.

* * *

I не Мекай, што месціца ў Азії,
Месцам паломніцтва мусульман,
А месцам-асяродкам
европейскай культуры.

* * *

А цябе, мая Случчына, ва ўсе вякі
Рабавалі з усіх чатырох баюў
І таксама свае звышнягоднікі.

* * *

Так падчас вайны 1205 года
Захад абрабаваў Слуцкі
Троіцкі манастыр і астатнія ўсе святыні.

* * *

Глабалізацыя не сёння пачалася,
Не сёння пушча Слуцкая і іншае
Беспаваротна зніклі.

* * *

Не надта "апякайце" Случчыну,
Каб не была яна
Аблапенай, абсмаленай, замшэлай.

* * *

Шкада! Як шкада,
Што ў Слуцку па волі мясцовых уладаў
Знішчаюць сляды старасветчыны -
бураць старыя дамы!

* * *

Ды не толькі дом Вайніловіча!
А будынак земскай бальніцы,
А гатэль "Брыстоль",
а капліца на Кладбішчанская вуліцы...

Не менш прыгожы, чым Чырвоны касцёл
Сымона і Алены ў Менску
Стаяў на Сенатскай
у Слуцку дом Вайніловіча.

* * *

І засядала ў тым доме
Рада Случчыны беларускай,
І збройнага чыну месціўся штаб.

* * *

"Ні варшаўскіх паноў,
Ні камісараў маскоўскіх
Беларусам не трэба!" -
вось лозунг паўстання.

Ды адразу зламалі той дом
І пабудавалі на месцы яго электраўню
Пасля задушэння паўстання Слуцкага.

* * *

І гэта на тое,
Каб памяці не было ў людцаў,
Але памяць для патрыётаў і ў паветры жыве.

І на малой Радзіме
Вырастаюць і вялікія зраднікі...
Ды барані, Божа, ад гэтага Случчыну!

* * *

А нелюдзі ў Слуцку і на Случчыне ёсць...
Без іх, сумневу няма,
Слуцк і Случчына болей квітнелі б.

І ў Случчыны ёсць "патрыёты",
Вельмі да молі падобныя,
Молі ў шафе адзежнай.

* * *

Часта сняцца Случчыне тыя,
Што душы свае і таленты
Аддавалі ці Захаду, ці Усходу.

* * *

А ці сніцца Случчына ім
Дзесь у глыбінях Сусвету?
Калі ж сніцца - дык хай з дакорам.

Як і неба, малая Радзіма,
Для тутакоў-манкрутаў
Спłyвае ў нябыт без звароту.

* * *

Як і паўсюдна, і тут не ўсё справядліва,
Але несправядлівасць для ўсіх вялікую
Могуць тут і агнём накрыць.

* * *

І колькі б тут ні было негатыву,
Усё роўна ён пазітывам
Абавязковая пераможаны будзе.
(Заканч. у наступным нумары.)

Святло, якое свеціць нам

Сонейка купалася ў блакіце, Нёман нёс свае велічныя воды ўздоўж берага з замкамі, гадзіннік на вежы фарнага касцёла Ф. Ксаверыя мерна адбіваў гадзіны.

Святкаванне Міжнароднага дня роднай мовы 21 лютага праходзіла ў Гародні ў культурным цэнтры гародскага жыцця па вул. Кірава, 3. Яно распачалося напісаннем Нацыянальнай дыктоўкі па тэксце эсэ Уладзіміра Арлова "Незалежнасць - гэта...". Паненкі сталягі веку і вяльможныя спадары, моладзь і дзеці на прыгожых аркушах з гербам Пагоніяй уважліва запісвалі тэкст эсэ, які гучай з вуснаў Івана Будніка.

"Незалежнасць - гэта калі

ад нараджэння да скону пачуваеся сваім чалавекам на сваёй зямлі". Сярод ганаровых гасцей прысутнічалі прафесар Аляксей Пяткевіч і грэка-каталіцкі святар Андрэй Крот.

Святочную вечарыну працягнуў вядомы артыст Зміцер Вайцюшкевіч, які любіць і апывае родную зямлю, сам паходзіць з Гарадзеншчыны. Свае выступленне ён адкрыў песней на слова У. Караткевіча "Дзе мой край", а затым разам са слухачамі запісываў "Жыве Беларусь!" на вершы Уладзіміра Някляева. Артыст пажадаў, каб у кожнага чалавека ў душы было святло, якое б свяціла яму: Пан Бог, Бацькаўшчына, родная мова, мама і тата. "Стой год! Хай любіць вас жыццё!" - прамовіў спявак. Госці, сагрэтыя яго душэўным цяплом і пазітыўным мэсыджам, настроіліся на аптымістычны лад.

А яшчэ артыст разважаў са слухачамі над парадоксамі: чаму ў Менску ёсьць рэстарацыя пад назвай "Заслонай", а ў ёй няма ніводнай стравы з беларускай назвай?!

З. Вайцюшкевіч выканалаў песні на вершы А. Ліпая, Ул. Някляева, Р. Барадуліна. Госці вечарыны пазнаёміліся з новым дыскам артыста "Зорка Дзіва" і змаглі атрымаць музычную біяграфію спевака пад назвай "Беларускае слова ад спеву" з яго аўтографам. У другі Год малой радзімы кніга паступіла ў аддзел мастацтваў Гарадзенскай абласной навуковай бібліятэцы імя Яўхіма Карскага па вул. Савецкай, 2, дзе з ёй змогуць пазнаёміцца чытачы.

Эла Дзвінская,
фота аўтара.

ЛІСТ АД РАДЗІВІЛА

Агульнанацыянальная дыктоўка – гэта не праверка на ПРАВАпіс, а наша самаправерка на ПРАВА жыць з роднай мовай і карыстацца ёю штодня.

Валер Дранчук.

Вечарам 21 лютага электронная пошта высвяціла новы адрес: Мікалай Радзівіл. Здзіўленне і здагадка былі амаль адначасовыя - так і ёсьць: гэта яны, маладыя, і, як цяпер любяць казаць, креатыўныя супрацоўнікі Нацыянальнага гістарычна-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж" даслалі сваё вітанне і фотадымкі з ранішнім сустрэчы.

На пачатку святочнага дня старадаўні нясвіжскі будынак стаў першым месцам, дзе жыхары горада і раёна сабраліся дружнай грамадой, каб ушанаваць як найвялікшую святыню родную мову. Да іх далучыліся і гаспадары - наўкуовыя супрацоўнікі музея-запаведніка. Сяргей Клімаў, дырэктар установы, прапанаваў прасторную і зручную залу.

Асноўная ўрачыстая дзея - напісанне Агульнанацыянальнай дыктоўкі. Дык, дзякуючы ёй, завіталі яшчэ сюды са сваімі мудрымі думкамі, слушнымі парадамі Францішак Скарына і Леў Сапега, Цётка і Вацлаў Ластоўскі, Ніл Гілевіч і Але́сь Разанau, Леанід Лыч і Мікола Савіцкі. Сярод іншых прамовіў і Якуб Колас: "Не трэба рабіць так, каб наша роднае слова не мела сабе прытулку ў сваёй роднай краіне". Не лішнім было б запісаць, як парада пасля ў прыватнай гаворцы адна з уздельніц, павучальны і такі надзённы ўспамін Эльжбеты Радзівіл, што яе бацька "заўсёды гаварыў з нясвіжцамі па-беларуску".

Музычны камертон сустрэчы ў

Беларуская мова
ТБМ
наша будучыня

Ахвяраванні на ТБМ

1. Анікеёў Міхаіл - 10 р., г. Менск
2. Бубен Кастусь - 15 р., г. Менск
3. Чыгрын 10 р., г. Менск
4. Жыдаль Дзяніс - 50 р., г. Менск
5. Шкірманкоў Фелікс - 10 р., г. Слаўгарад
6. Лічык А.А. - 3 р., г. Менск
7. ZBSU - 5 р., г. Менск
8. Крыўко - 5 р., г. Наваполацк
9. Сіві Сяргей - 7 р., г. Валожын

10. Неабыякавы - 10 р.
11. Пятроўскі - 15 р., г. Менск
12. Рабека Мікалай - 30 р., г. Менск
13. Вярэйчык В.П. - 15 р., г. Барысаў
14. Нагорны Юрась - 15 р., г. Орша
15. Наваполацк - 180 р.
16. Птушак С.І. - 5 р., в. Хільчыцы
17. Цівунчык Вячаслав - 20 р., г. Баранавічы
18. Ляскоўскі - 100 р., г. Шаркаўшчына

Просім Вашыя ахвяраванні дасылаць на adres: вул. Румянцева, 13, г. Мінск, 220034, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ № BY84BLBB30150100129705001001 у Аддзяленні № 539 ААТ "Белінвестбанка" IBAN - BLBBBY2X (УНП 100129705) праз любое аддзяленне ашчадбанка Беларусбанку.

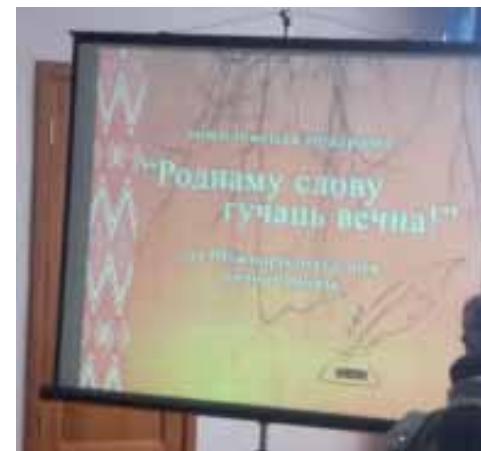
Роднаму слову гучань вечна!

Да Міжнароднага дня роднай мовы Палацам культуры горада Ліды была прымекавана комплексная праграма "Роднаму слову гучань вечна!".

Кожны, хто наведаў у той дзень Палац культуры (а гэта былі пераважна навучэнцы школ горада і Лідскага каледжа), меў магчымасць ужо ў фе ўстановы стаць удзельнікам гульнёвой праграмы на аснове беларускага фальклору "Дзе нарадзіўся, там і згадзіўся" народнага тэатра гульні "100 сяброў". Удзельнікі тэатра гульні прапаноўвалі наведальнікам праверыць сваё веданне беларускай мовы, зрабіўшы пераклад рускамоўных сказаў.

Ля ўвахода ў малую залу юныя ўдзельнікі народнага аматарскага аб'яднання "Муз-Альянс" правялі тэматычную хвіліну "Імгненні творчасці", у час якой дэкламавалі беларускамоўныя вершы лідскіх паэтаў.

Уласна ў малой зале адбылася канцэртная праграма "Малая радзіма ў сэрцы маім", у якой прынялі ўдзел ансамбль беларускай музыки "Бравэрка" Лідскага дзяржаўнага музычнага каледжа, маладыя чытальнікі навучальных установ Ліды і Бярозаўкі, салісты эстраднай студыі "Акцэнт" Палаца культуры горада Ліды, практиканты з Гарадзенскага каледжа мастацтваў. Гучалі вершы і празаічныя творы беларускіх класікаў (Максіма Танка, Пімена Панчанкі, Змітрака Бядулі) і лідскіх аўтараў (Алесі Хітруна, Ганны Рэлікоўской, Людмілы Краснадубскай, Ірыны Вашкевіч, Ксеніі Бароўскай і іншых), песні на беларускай мове. Кожны слухач змог адчуць мілагучнасць і сілу роднай мовы, упэўніцца ў яе здольнасці і перадаць самыя розныя з'явы, пачуці і вобразы.

Вядоўцы канцэрту падкрэслівалі, што мова - частка чалавечай культуры, гістарычнай спадчыны, душа народа. *"Дзяячоючы ёй, працягваючы жыць традыцыі, - казалі яны. - Мова аббуджае цікавасць да пазнання свету, садзейнічае прайяўленню павагі да нашага мінулага і служыць элементам аб'яднання людзей незалежна ад месца і часу их пражывання".*

Наші кар.

Лідскія курсы "Мова нанова" пісалі дыктоўку па "Мужыцкай праўдзе"

Лідскія курсы "Мова нанова" заснованы толькі летасць, таму ў Агульнанацыянальнай дыктоўцы ўдзельнічалі першы раз.

20 лютага чытала дыктоўку кіраўнік курсаў Марыя Ганчар.

Марыя Іосіфаўна распавяла гісторыю Міжнароднага дня роднай мовы, зачытала тэкст Уладзіміра Арлова "Незалежнасць - гэта...", але праранавала напі-

саць дыктоўку па тэксту "Мужыцкай праўды" № 2, напісаным і надрукаваным у 1862 годзе.

Пасля напісання быў арганізаваны калектыўны разбор кожнага сказа з акцэнтаваннем увагі на цяжкіх месцах. У гэтым выпадку павучальнімі былі не толькі асаблівасці арфаграфіі, а і змест твора.

Наші кар.

Пераступіўшы парог доміка В. Таўлай

20 лютага Агульнанацыянальная дыктоўка адбылася таксама ў "доміку Таўлай" (літаратурная філія Лідскага музея) па вуліцы Замкавай, 7, дзе яе пісалі сябры літаратурнага аб'яднання "Суквецце" пры рэдакцыі "Лідскай газеты".

Тут для напісання быў узяты тэкст "Пераступіўшы парог", урывак з успамінаў Валяніцына Таўлай (105-годзін з дня нараджэння якога нядыўна адзначылі ў гэтым жа дому). Тэкст, дарэчы, не злёгкіх, асабліва ў плане пунктуацыі. Дыктаўку былы выклад-

чык беларускай мовы і літаратуры Лідскага каледжа, выдатнік адукацыі Рэспублікі Беларусь Міхась Мельнік.

Найбольш бездакорна напісалі працаваны тэкст рэдактар газеты "Наша слова" і часопіса "Лідскі летапісец" Станіслаў Суднік, супрацоўнік рэдакцыі "Лідскай газеты" Алесь Мацулавіч і навуковы супрацоўнік Лідскага гістарычна-мастацкага музея, кіраўнік літаб'яднання "Суквецце" Алесь Хітрун.

Наші кар.

"Вы паслухайце, мова якая! Нібы рэчанька ціха журчыць"

У чытальний зале раённай бібліятэкі імя Янкі Купалы ў Міжнародны дзень роднай мовы прыйшла Агульнанацыянальная дыктоўка "Вы паслухайце, мова якая! Нібы рэчанька ціха журчыць". Удзел у ёй прынялі наведальнікі і работнікі бібліятэкі. Дыктоўка была прымекавана таксама да 75-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашистскіх захопнікаў, і тэкст для яе быў выбраны адпаведны - "Хлеб-соль" (аўтар - Міхась Даніленка, аўтам тексту - 144 слоў). Дыктаўка была прымекавана таксама да 75-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашистскіх захопнікаў, і тэкст для яе быў выбраны адпаведны - "Хлеб-соль" (аўтар - Міхась Даніленка, аўтам тексту - 144 слоў). Дыктоўка была прымекавана таксама да 75-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашистскіх захопнікаў, і тэкст для яе быў выбраны адпаведны - "Хлеб-соль" (аўтар - Міхась Даніленка, аўтам тексту - 144 слоў). Дыктоўка была прымекавана таксама да 75-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашистскіх захопнікаў, і тэкст для яе быў выбраны адпаведны - "Хлеб-соль" (аўтар - Міхась Даніленка, аўтам тексту - 144 слоў).

Дыктоўка ў гэтай бібліятэцы пісалася ў 11-ты раз, пачынаючы з 2-й. І калі на першыя дыктоўкі бібліятэка толькі выдзяляла памяшканне, а напісанне арганізоўвала ТБМ, то ўжо чацвёрты год запар дык-

тоўку арганізуе сама бібліятэка, тэкст чытаюць або дырэктар, або намеснік, у чым відзэн наўмалыны дзяржаўны падыход да

дзяржаўнай справы адраджэння беларускай мовы ў нашай незалежнай краіне.

Наші кар.

Дзень роднай мовы ў Бярозаўскім даме культуры

У Міжнародны дзень роднай мовы ў Даме культуры горада Бярозаўкі быў праведзены біц-турнір на веданне беларускай мовы. У турніры бралі ўдзел дзве каманды Нёманскага дзяржаўнага прафесійнага ліцэя "Васількі" і "Будаўнікі". Зместам турніру былі пяць тэмаў, сярод якіх - фразеалогія, пераклад і інш. Наперад выходзіла то адна, то другая каманда, пакуль на фінішы абедзве не аказаліся з роўнай колькасцю балаў.

Турнір аздаблялі выступленні мастацкіх калектываў Дамы культуры, выстава клуба "Свяякі", кніжная выставка мясцовай бібліятэкі.

Прыгожыя беларускія строі, беларускія песні і танцы, і над усім гэтым такая прывычная, такая родная беларуская мова.

А вечарам у Даме культуры пісалі 12-ю Агульнанацыйную дыктуюку сябры мясцовай арганізацыі ТБМ. Дыктуюку ў Бярозаўцы, у гэтых сценах пісалі ўжо ў 11-ты раз.

Сёлета пісалі тэкст "Хлеб-соль", прысвечаны 75-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашистскіх захопнікаў. Тэкст чытаў намеснік старшыні ТБМ Станіслаў Суднік.

Найлепшы вынік паказалі Наталля Скобля і Вітольд Ашурак.

Nauč kar.

З падзей 2018 года

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

13 снежня. У Берасці адбылося пасяджэнне Савета Міністраў Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі пад старшынствам прэм'ер-міністраў краін Сяргея Румаса і Дзмітрыя Мядзведзея. Абмяркуваліся пытанні фінансавага разліку паміж саюзнымі дзяржавамі. Расія ўвяла падатак на здавычу нафты. У выніку гэтага манёўру Беларусь згубіла 3,6 млрд. даляраў ЗША за год. Беларусь хадзела, каб гэтыя страты Расія кампенсавала. А для таго Д. Мядзведзеў прапанаваў для Саноза стварыць адзінную валюту (адзінны эмісійны цэнтр), суд, падліковую палату і мытню, інакш кажучы, Беларусь павінна адмовіцца ад свайго суверэнітetu, сваёй дзяржаўнасці і стаць часткай Расійскай Федэрэцыі. Такая заява шырока абмярковалася ў сродках масавай інфармацыі.

14 снежня. У Гародні, у падворку гімназіі № 6 (дырэктар Тамара Махніч), адкрыты помнік Ф. Э. Дзяржынску. Урачыстае адкрыццё адбылося з удзелам кіраўнікоў Гарадзенскага абласнонага выканкама і абласнога ўпраўлення КДБ па Гарадзенскай вобласці.

15 снежня. Адбылася спрэвадзачна-выбарчая канферэнцыя грамадскага руху "За свабоду". Перавыбранны на новы тэрмін старшыня руху Юрый Губарэвіч.

15 снежня. У Кіеве на Устаноўчым саборы Украінскай праваслаўнай царквы выбраны глава памеснай праваслаўнай царквы Украіны мітрапаліт Епіфаній (Думенка), кандыдат багаслоўя, журналіст Томас Украінскай аўтакефальнай царквы Канстанцінопальскага патрыярхату Епіфаній атрымаў 6 студзеня 2019 года ў Стамбуле ад Сусветнага (Канстанцінопальскага) патрыярха Варфаламея.

20 снежня. Памёр кампазітар, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Кім Змітравіч Цесакоў, аўтар сімфоніі "Курапаты". Нарадзіўся 20 лютага 1936 года ў Чэрвені.

20 снежня. Вярхоўная Рада Украіны прыняла Закон аб назве Украінскай праваслаўнай царквы Маскоўскага патрыярхату. Такую назну будзе насыць тая праваслаўная царква на Украіне, якая не хоча быць аўтакефальнай.

21 снежня ў Палацы Незалежнасці ў Менску дзяржаўны ўзнагароды атрымалі работнікі розных сфераў дзейнасці "за шматгадовую плённую працу, высокі прафесіяналізм, узорнае выкананне службовых абавязкаў". Прэзідэнт А. Лукашэнка ўзнагародзіў міністра замежных спраў Уладзіміра Макея ордэнам Айчыны, галоўнага ўрача Рэспубліканскага клінічнага медыцынскага цэнтра Упраўлення справамі Прэ-

зідэнта Рэспублікі Беларусь Ірыну Абелскую ордэнам Пашаны. На гэтай пасадзе яна працуе з 2001 года.

24 снежня. Мядовая прэмія пчаляра з Пружаншчыны Міколы Папекі прысуджана за 2018 год лепшаму літаратару Берасцейшчыны Міколу Пракаповічу. Яму ўручаны лаўрэацкі дыплом і пудмёду ад пчаляра. Мядовая прэмія з'явілася ў 2001 годзе, калі мясцовыя ўлады Берасцейскай вобласці перасталі адзначаць творчасць берасцейскіх пісьменнікаў.

24 снежня. Памёр заслужаны артыст Беларусі Анатоль Міхайлавіч Кашталапаў, мастацкі кіраўнік дзяржаўнага ансамблю народнай музыкі "Свята".

25 і 29 снежня. А. Лукашэнка і У. Пуцін вялі перамовы аб цэнах на нафту на наступны год. Створана рабочая група, якая будзе займацца пытаннямі інтэграцыі ў рамках Саюзнай дзяржавы Расіі і Беларусі. У апошні прыезд Лукашэнка падарыў У. Пуціну кавалак беларускага сала і 4 мяшкі розных гатункаў бульбы. Перамовы закончыліся безвынікова. Беларусь кампенсацыі за падатак на нафтаздабычу не атрымае.

26 снежня. 33-гадовы амерыканец Колін О Брэйдзі з Портленда ў адзіночку без дапамогі за 54 дні прыйшоў на лыжах праз Антарктыду амаль 1500 км. Пачаў паход ён 3 лістапада і цягнуў з сабой 170 кг грузу на санках.

28 снежня. У Палацы Незалежнасці ў Менску ўпершыню адбыўся Навагодні баль моладзі з удзелам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Лукашэнкі.

28 і 30 снежня. Жыхарка Менска Ніна Багінская ад Чырвонага касцёла Св. Сымона і Св. Алена прыйшла да помніка Ф. Э. Дзяржынску (каля будынка КДБ) з плакатам "Свабоду палітвізням". Яе затрымалі і склалі пратаколы за недозволенае мera-прыемства.

31 снежня. ЗША выйшлі са складу сябровой ЮНЕСКА (засталіся толькі як назіральнікі).

Золатаўлютныя рэзервы Беларусі склалі 7,16 мільярдаў долараў на канец 2018 года.

Снегань. Нацыянальная прэмія за абарону правоў чалавека імя Віктара Івашкевіча прысуджана за 2018 год Леаніду Кулакову, Сяргею Пяцрухіну, Аляксандру Кабанаву, Святлане Коржыч і Сцяпану Святлову. Гэтая прэмія была заснавана ў 1998 годзе рэдакцыяй сайта "Хартыя-97".

У 2018 годзе

Гэты год аб'яўлены Годам малой радзімы.

Насельніцтва Беларусі на канец 2018 года налічвалася 9 476 млн. чалавек. Нарадзілася за год меней за 95 тысяч дзяцей, што на 8% меней, чым у 2017 г. Памерлі

амаль 200 тысяч чалавек, што на 600 чалавек болей, чым у 2017 г. У выніку натуральнае памяншэнне насельніцтва склала болей за 25 тысяч чалавек, павялічыўшыся за год на 9 тысяч чалавек.

Валавы ўнутраны прадукт (ВУП) Беларусі склаў каля 60 млрд. долараў (121,568 млрд. беларускіх рублёў, што складае 59,7 млрд. долараў) і павялічыўся на 3 % у параўнанні з мінулым годам.

Выпадкаў хабарніцтва за год было 1999. Рост такіх злачынстваў - 4%. Гэта рэкордны паказнік у гісторыі Беларусі з 2007 года.

Дэкрэтам старшыні Рады БНР Івонкі Сурвілы ўзнагароджаны асобы памятнымі медалямі "100 гадоў БНР" "за заслугі ў працы дзеля здзяйснення ідэалаў Акту 25 сакавіка". Сярод узнагароджаных Радзім Гарэцкі, Адам Мальдзіс, Уладзімір Арлоў, Аляксей Марачкін і іншыя. Агулам узнагароджаны больш за 130 асобаў з Беларусі і замежжа.

Паводле паведамлення БЕЛТА, вядзецца змаганне з карупцыяй: "Так, у бягучым годзе раскрыта злачынная дзейнасць дзяржаўных асоб у сістэме Міністэрства, Мінэнерга, Мінздрава, у Менгарвыканкаме. На жаль, і ў Адміністрацыі Прэзідэнта быў выяўлены такі факт - спынена злouжyванне службовым становішчам з боку начальніка аддзела", - заяўляла Кіраўнік Адміністрацыі Прэзідэнта Наталля Качанава.

Сірыйскія курды вялі барацьбу супраць дыктатарскага кіраўніцтва Сірыі і за сваю самастойнасць. Ім дапамагалі войскі ЗША. Курды не маюць сваёй дзяржавы і жывуць у Турцыі (18 млн.), Іраку (6 млн.), Іране (5 млн.) і Сірыі (4 млн.). Пачалася гонка ўзбраення ў дзяржаўу ЗША, Расіі і ЕС. Зноў ідзе "халодная вайна" ў свеце. Абвастрыліся адносіны паміж Вялікабрытаніяй, ЗША - з аднаго боку і з Расіяй і Сірыяй - з другога боку. Гандлёвые супяречнасці ўзніклі паміж ЗША і Кітаем (КНР). Пачаўся дыялог паміж Карайскай НДР (Паўночная Карайя) і Рэспублікай Карайя (РК).

Паводле паведамлення Белгідраметастанцыі, сярэднегадавая норма тэмпературы за 2018 год у Беларусі склала 7,9 градусаў цяпла, што на 1,2 градусы вышэй нормы. Лета доўжылася 4 месяцы (з 29-30 красавіка па 22-23 верасня).

Паводле назірannia ў Менску на вуліцах мала п'яных (гэта заслуга і міліцыі), але на прыпинках транспарту шмат курцоў. Маладыя жанчыны і дзяўчата кураць нават часцей, чым мужчыны. Шмат маладых мужчын носяць бародкі, як папы.

Беларускія патрыёты, нягледзячы на розныя пакаранні, болей за 200 дзён стаялі ў пікеце каля рэстарана "Поедем поедим", што каля Курапатаў.

(Заканч. у наст. нумары.)

Квэст у гонар Міжнароднага дня роднай мовы ў Лідзе

У Лідзе прыйшоў першы квэст. Ён быў створаны адмым слова да Дня роднай мовы - 2019.

Квэст пачаўся 23-га лютага (субота) з моманту адкрыцця першай кавярні, якая ў ім удзельнічала, і ішоў да канца дня.

фікат пачаставацца каваю ў Central Coffee

Другое месца - Юліана Роўбель майка і кубак з лагатыпам Say.by

Трэцяе месца - Валерый Шынкевіч атрымала майку і кубак з лагатыпам Say.by

Да ўсяго ўдзельніцы квэсту, заняўшыя другое і трэцяе месцы, за тое, што яны адгадалі заданні амаль ва ўсіх пунктах першымі ад гаспадароў кавярні атрымалі стос сэтыфікатаў.

Яшчэ дзвюх дзяўчынек Кацярыну Барко і Аляксандру Супрун, якія таксама завяршилі квэст, але ў якіх не атрымалася прыйсці на цырымонію, таксама чакаюць кубкі з лагатыпам Say.by.

Сп. Кацярына (не назвала прозвішча) першая справілася з заданнем ў “Тутака” і атрымала сэтыфікат і кубак з лагатыпам Say.by.

Гаспадыні спн. Наталля Язэпава (“Добрая кава”), дарэчы

Каб удзельнічыць, трэба было:

усталяваць мабільны дадатак SAY.BY say.by/app (для Android і iPhone) або праста знайсці ў Google Play і App store адпаведна дадатак з назвай SAY.BY;

знаісці ў кавярні адмым слова SAY.BY коды, што нагадваюць беларускі арнамент;

Дадатак дазваляў іх праска-наваць і атрымаць заданне, адказаць на якое, гулец набліжаўся да прыза!

Налепкі з кодамі знаходзіліся ў кавярнях “Добрая кава”, “Central Coffee”, “CNTRL Coffee”, “Тутака”.

Нягледзячы на навізну справы лідзяне прынялі ўдзел у квэсце. Вызначыліся і пераможцы.

Урачыстае ўзнагароджанне адбылося ў нядзелю ў 15:00 на другім паверсе кавярні “Тутака” ў банкетнай зале

Першае месца заняў Ілля Маскаленка, атрымаў флэшку і кубак з лагатыпам Say.by і сэты-

УМОВЫ ЎДЗЕЛУ*

1. Стартаваць і установіць дадатак SAY.BY
iOS Android
2. Адукуці і даручнікам дадаткам сакрэтныя коды
3. Кожны код распрацоўвае заданні, якое трапіць

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юлія Бажок,
Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар
Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслав Суднік,
Павел Сцяцко, Людвіка Таўгень, Алег Трусаў,
Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://nslowa.by/> <http://naszaslowa.by/>
<http://pawet.net/> <http://kamunikat.org/>
<http://tbt-mova.by/> <http://belkiosk.by/>

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб регістрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даўгіна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: naszaslowa@tut.by

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Выдавец: Установа інфармацыі “Выдавецкі дом ТБМ”.
Газета падпісана да друку 25.02.2019 г. у 17:00. Замова № 183.

Аб’ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1500 асобнікаў.

Падпісны інಡекс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,37 руб., 3 мес.- 7,11 руб.
Кошт у розніцы: па дамоўленасці.

Не ад Эзопа, а ад Язэпа

Ці варона дурная?

У беларусаў імем гэтай птушкі звязана трывалае выказванне: “Дурная (дурны), як варона”. Вось толькі пасля аднаго выпадку я перастаў лічыць іх такімі.

Днямі іду прыватным сектарам горада. У садах апала лісце. Сярод вішняў, яблынь і іншых дрэў заўважаю грэцкі арх. Таксама голы. Тут аднекуль з’яўляецца варона. Сядзе пад дрэвам, разграбае нагамі лісце ды знаходзіць там арх, бярэ яго кіпцорамі і ўзлятае. Гаспадарскі сабака заўважыў зладзейку позна. Надалей птушка проста перада мною ўздымаеца ў гару і кідае арх на бетон ходніка. Той разбіваецца і яна ў імгненні вока спускаецца з вышыні і выдзёўбвае зерне. Прахожу побач. На мяне не звяртае ніякай ўвагі. Закончыўшы ўжыванне смакалыку імгненна ўздымаеца ўвышынню. Зацікаўляла. Што будзе далей? А далей вось што. Круты віраж пілатажу вышэйшага класу з экстремальнай пасадкай пад дрэвам арху. Сабака госцю таксама чахаў, толькі яна сыграла на апярэдженне. У імгненні пад лісцем знайшла арх ды пачала ўздым, толькі зрабіла дзіўны флінт. Тузік паверыў, што яна накіроўваецца ляцець у адзін бок, і рынуўся туды, а варона паліцела ў іншы. Перакуліўшыся цераз галаву сабака, сумна глядзеў ёй услед.

Цяпер, як у першы раз, разбіць арх аб бетон ходніка вароне не ўдалося. Ён падскочыў, як мячык і застаўся целым. Яна хутка падхапіла здабычу і ўзнялася вышэй ды яшчэ раз кінула. Арэшак быў моцны - не б’еца. Птушка падбірае арх і ўзлятае. Кідае яго перад наступным аўтамабілем.

Птушка зноў імгненна схапіла арх і завісліла над праезджай часткай дарогі. Кружыла так з паяхвіліны. Мяне ахапіла поўнае зацікаўленне: што будзе далей? Набліжаецца машына. Варона кідае здабычу перад аўто. Арэшак моцны - не б’еца. Птушка падбірае арх і ўзлятае. Кідае яго перад наступным аўтамабілем.

Стаю ў неадуме. Што ўрэшце адбываецца? Варона зноў

хапае кіпцорамі арх і ўзлятае ды

кідае яго перад чарговым аўто. І

толькі тады, калі арх патрапіў пад кола аўто ды быў раструшчаны, а

варона ў імгненні вока пачала дзяюбіці яго парэшткі, зразумеў,

дзеля чаго ўсё гэта птушка рабіла.

У пэўных выпадках тое

самае робім і мы, але, бывае, спан-

тансна, а тут варона дзеяйнічала

разліков.

Ну, вось табе і дурная варо-

на! З якой нагоды беларусы так яе

ахрысцілі?

Язэп Палубята.